

ГЛАВНА ПРОКУРАТУРА

НА

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Отдел "Гр.съдебен"

№ 12257.97.V

София, 18.03.1998 г.

*Образуване КД 12/98
Доказателства по Хаджастанков
Насриван ден за изясняване
на искането за 31.03.98*

ДО

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

20.03.98

И С К А Н Е

от ГЛАВНИЯ ПРОКУРОР НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ОТНОСНО: обявяване противоконституционността на
разпоредбите на чл.10, ал.8 от ЗСПЗЗ, предходните
редакции на тази разпоредба и на § 15 от ПЗР на
ЗСПЗЗ

ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

I. В първоначалната си редакция - обн., ДВ, бр.17 от 1.III.1991 г. -
ал.4 на чл.10 от Закона за собствеността и ползуването на земеделските
земи гласи: "Собствеността се възстановява до размерите, определени
съгласно чл.8 от Закона за трудовата поземлена собственост от 9.IV.1946
г."

След измененията със ЗИДЗСПЗЗ - обн., ДВ, бр. 28 от 3.IV.1992
г. - същата алинея става ал.8 и придобива следното съдържание:
"Възстановяват се правата на собствениците на земеделските земи до

размерите, определени по отменения чл.8, ал.1 от Закона за трудовата поземлена собственост от 9 април 1946 г."

След измененията със ЗИДЗСПЗЗ - обн., ДВ, бр.79 от 17.IX.1996 г. - чл.10, ал.8 от ЗСПЗЗ придобива следното съдържание: "Възстановяват се правата на собствениците на земеделските земи до размерите, определени по отменените чл.8, ал.1 и чл.10 от Закона за трудовата поземлена собственост".

В сега действащата си редакция, след измененията със ЗИДЗСПЗЗ - обн., ДВ, бр.98 от 28.X.1997 г. - текстът на чл.10, ал.8 от ЗСПЗЗ гласи: "Възстановяват се правата на собствениците на земеделските земи до размерите, определени по отменените чл.8, ал.1 и чл.10 от Закона за трудовата поземлена собственост, включително и тези, отчуждени по Закона за трудовата поземлена собственост. За земеделски земи над тези размери собствениците се обезщетяват по реда на чл.35. Ограничението за размера се отнася и за случаите, когато земеделската земя е конфискувана с присъда и присъдата е отменена."

Първите три редакции на посочената разпоредба, както и сега действащата и редакция в частта ѝ досежно думите "до размерите, определени по отменените чл.8, ал.1 и чл.10 от Закона за трудовата поземлена собственост" от изр. 1-во, както и в частта ѝ, съставляваща изр. 2-ра и изр. 3-то, противоречат на чл.17, ал.1, 3 и 5 от Конституцията на Република България:

Чл.8 и чл.10 от Закона за трудовата поземлена собственост (обн. - ДВ, бр.81 от 9.IV.1946 г., изм., бр.291 от 15.XII.1947 г., отм. бр.26 от 30.III.1973 г.) установяват ограничения върху размера на обработваемите земи, които гражданите имат право да притежават. Тези ограничения са били противоконституционни и в момента на влизането им в сила, тъй като са противоречали на разпоредбите на чл.67 и чл.68 от действащата към 9.IV.1946 г. Търновска конституция. Впоследствие, при действието на Конституциите от 1947 г. и от 1971 г., тази противоконституционност е

отпаднала. В действащата Конституция от 1991 г. обаче отново са прогласени принципите, че правото на собственост се гарантира и защитава от закона - чл.17, ал.1, и че частната собственост е неприкосновена - чл.17, ал.3. Като препраща към текстовете на чл.8, ал.1 и чл.10 от ЗТПС(отм.), атакуваната разпоредба отново ограничава размера на земеделската земя, която гражданите имат право да притежават, а това е несъвместимо с принципите, прогласени в чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията. Разпоредбите на чл.21 и чл.22 от Конституцията също не овластяват законодателя да предвижда подобни ограничения.

Ограничението по чл.10, ал.8 (първоначална ал.4) от ЗСПЗЗ се отнася за всички хипотези на възстановяване на собствеността върху земеделски земи, уредени в останалите алинеи на чл.10. Следва да се вземе предвид, че в по-голямата част от случаите (чл.10, ал.1, ал.3, ал.5, ал.6, ал.7, ал.11 и ал.12) собствениците никога не са загубвали правото си на собственост върху съответните земеделски земи, а само не са могли да го упражняват в пълен обем - в този смисъл са и мотивите към Решение № 12 от 8.VII.1993 г. по к.д. № 12/93 г., Решение № 8 от 19.VI.1995 г. по к.д. № 12/95 г., Решение № 20 от 7.XI.1996 г. по к.д. № 21/96 г. на Конституционния съд на Република България. Ако техните земи не са били отчуждени с формален акт по реда на чл.14, ал.1 от ЗТПС (отм.), разпоредбата на чл.10, ал.8 (първоначална ал.4) от ЗСПЗЗ по същество води до принудителното им отчуждаване, но в нарушение на изискванията на чл.17, ал.5 от Конституцията.

Особено ярко се проявява противоречието с Конституцията в хипотезите по чл.12, ал.1 и чл.14, ал.3 от ЗТПС (отм.). Тези разпоредби засягат земи, които макар и да са надхвърляли ограниченията по чл.8, ал.1 и чл.10 от ЗТПС, не са подлежали на отчуждаване и не са били отчуждени. Въпреки това чл.10, ал.8 (първоначална ал.4) от ЗСПЗЗ не позволява възстановяването на собствеността върху такива земи, което по същество представлява ново принудително отчуждаване в нарушаване на изискванията

на чл.17, ал.5 от Конституцията.

Очевидно е противоречието с Конституцията на въведеното с чл.10, ал.8 (първоначална ал.4) от ЗСПЗЗ ограничение и в случаите, когато земеделските земи са били отнети неправомерно - чл.10, ал.4 от ЗСПЗЗ. Т.е., самият законодател признава, че са били извършени неправомерни действия по отношение на имоти - частна собственост, но запазва в правния мир резултата от тези действия спрямо частта от имотите, надхвърляща размерите по чл.8, ал.1 и чл.10 от ЗТПС (отм.). Това накърнява не само конституционно прогласената защита на правото на собственост, но противоречи и на принципа, че Република България е правова държава, прогласен в чл.4, ал.1 от Конституцията.

Достатъчно е да се изтъкне дори и една конкретна възможност, при която прилагането на дадена правна норма би довело до накърняване на конституционно защитени права на гражданите, за да се приеме, че тази правна норма е изцяло противоконституционна.

Останалата част от изр.1-во от действащата редакция на чл.10, ал.8 от ЗСПЗЗ не е противоконституционна, тъй като с нея се предвижда възстановяване на собствеността върху отчуждени по реда на ЗТПС (отм.) земеделски земи.

Изложеното дотук обуславя противоконституционността и на изр. 2-ро и 3-то от действащата редакция на чл.10, ал.8 от ЗСПЗЗ. Тези изречения са свързани с атакувания текст от изр. 1-во и самостоятелното им съществуване е безпредметно.

Изр. 3-то противоречи и на чл. 8 и чл.117, ал.2 от Конституцията на Република България, прогласяващи принципите за разделението на властите и независимостта на съдебната власт. В случая собствеността се възстановява не по силата на закона, а със съдебни решения, отменящи присъди, с които съответните имоти са били конфискувани. Текстът на изр. 3-то е израз на недопустима намеса на законодателната власт в компетентността на съдебната власт. Когато се касае за решения, постановени

преди влизането в сила на атакуваната разпоредба, по силата на които собствеността вече е възстановена, отново се достига до принудително отчуждаване на частна собственост в нарушение на изискванията на чл.17, ал. 5 от Конституцията.

II. Със ЗИДЗПЗЗ, обн. - ДВ, бр.28 от 3.IV.1992 г., в Преходните и заключителни разпоредби на ЗСПЗЗ е създаден нов § 15, който гласи:

" § 15. (1) В двегодишен срок от възстановяване на собствеността размерът на притежавана и придобивана чрез правни сделки земя не може да надвишава повече от 300 дка на семейство.

(2) Ограничението относно размера на притежаваната по предходната алинея земя не се отнася за имотите, придобити чрез наследяване"

Срокът на действие на разпоредбата е изтекъл досежно земеделските земи, собствеността върху които е възстановена по силата на ЗСПЗЗ (ДВ, бр.17/91 г.) и ЗИДЗСПЗЗ (ДВ, бр.28/92 г.). Но относно земеделските земи, собствеността върху които е възстановена за първи път по силата на измененията на чл.10 със ЗИДЗСПЗЗ (ДВ, бр.98/97 г.), разпоредбата продължава да се прилага.

§ 15, ал.1 също противоречи на чл.17, ал.1 и 3 от Конституцията на Република България. Ограничаването на размера на земята, която гражданите имат право да притежават е несъвместимо с принципите за гарантиране и защитаване на правото на собственост и за неприкосновеността на частната собственост.

§ 15, ал.2 няма самостоятелно значение, а е свързан с въведеното с ал.1 ограничение. Самостоятелното му съществуване е безпредметно.

Поради изложеното и на осн. чл.149, ал.1, т.2 и чл.150 от Конституцията на Република България и чл. 16 и чл.17, ал.1 от Закона за Конституционния съд отправям следното

И С К А Н Е :**ДА УСТАНОВИТЕ ПРОТИВОКОНСТИТУЦИОННОСТТА НА:**

чл.10, ал.8, изр.1-во от Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи в частта му досежно думите "до размерите, определени по отменените чл.8, ал.1 и чл.10 от Закона за трудовата поземлена собственост", както и на изр. 2-ро и изр. 3-то от същата алинея, както и изцяло на предходните редакции на тази алинея (ДВ, бр. 17/91 г., бр.28/92 г., бр.79/96 г. и бр. 98/97 г.);

§ 15 от Преходните и заключителни разпоредби на Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи (обн., ДВ - бр.28/92 г.).

ГЛАВЕН ПРОКУРОР:

